

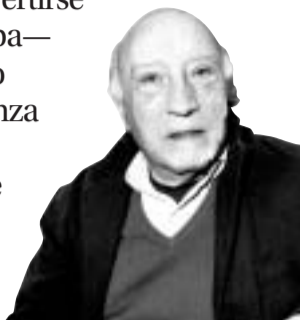
pd 733

MANUEL VICENT

«Aguirre, el magnífico»

El escritor valenciano Manuel Vicent ha escrit una biografia de Jesús Aguirre —el exsacerdote que llegó a convertirse en duque de Alba— a medio camino entre la semblanza y el retrato esperpéntico de una época.

▶ 3

PROTAGONISTA DE LA SEMANA

SAN JUAN DE RIBERA

Año del Patriarca

Esta semana han comenzado los actos conmemorativos en torno a **San Juan de Ribera**, el patriarca que impulsó un Renacimiento cultural, fundador del Colegio del Corpus Christi de Valencia, y de cuya muerte se cumplen 400 años. Al margen de congresos y otras actividades, el atractivo del Año del Patriarca es que en marzo se mostrarán las pinturas murales restauradas de la iglesia, obra de **Bartolomé Matarana**, así como las dependencias del colegio que habitualmente permanecen cerradas al público y que contienen verdaderas joyas artísticas.

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

La reedició de «L'últim roder», de Josep Franco, la primera novel·la publicada per l'editorial Bromera l'any 1986, acaba d'encetar els actes de celebració dels 25 anys de l'editorial d'Alzira. Serà el punt de partida de tot un any d'activitats d'aquesta sòlida empresa, amb més de 1.200 llibres publicats, que ha permès explicar el món amb les paraules d'una llengua bella i estimada.

Un vaixell de miracles

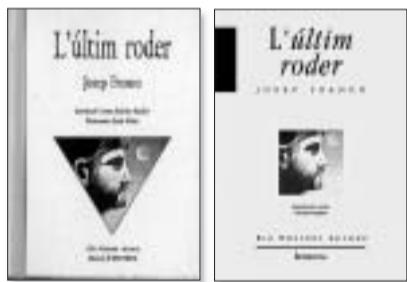
Aniversari

PER JOSEP FRANCO

■ Commemorem enguany vint-i-cinc anys d'indústria editorial, de consolidació de la literatura contemporània, de difusió dels clàssics, d'innovació educativa i de servei a la societat valenciana: un quart de segle d'Edicions Bromera.

Per a mi, es tracta d'una celebració vital perquè *L'últim roder* em va canviar la vida i em va donar l'oportunitat de fer realitat una quimera: ser escriptor en un país que a penes llegia en la llengua pròpia, i molt poc en la imposada, i en un temps en què les «noves tecnologies», que ara ja no són tan noves, amenaçaven el futur dels llibres.

Per aquell temps de transicions mediocres, d'esperances en flor i de batalles perdudes contra la ignorància, la desídia i, sovint, la violència terrorista, els joves valencians teníem moltes il·lusions col·lectives, moltes ganes de construir el futur que havíem somiat les nits d'adolescència, quan cada nou descobriment, cada nou llibre, cada paraula nova

JOSEP FRANCO L'últim roder

▶ Primera coberta i reedició de la primera novel·la publicada per Bromera. 1986//2011.

que apreníem, obria una esclatxa de llum en les tenebres de la dictadura.

Un quart de segle després encara no em puc creure que quasi cent mil persones hagen llegit un llibre meu. En una època en què el temps, com ja va dir **Karl Marx**, és l'única riquesa de la immensa majoria dels mortals, que tantes i tantes persones hagen dedicat un fragment de la seua vida a llegir un llibre escrit per mi és un miracle, un favor que no es pot pagar amb diners, perquè el temps no té

preu. El temps és l'essència mateixa de la nostra vida i quan el compartim, es multiplica, ens ajuda a viure més. El temps ens ensenya, ens condiciona, ens modela el caràcter, ens mina la salut i ens posa, a cadascú, al lloc que ens pertoca. I, des del lloc on estic ara només puc mostrar el meu agraïment a Bromera i la gent que l'ha feta possible, perquè la nostra editorial m'ha permès fer realitat aquella quimera antiga de voler escriure; gràcies a les traduccions, a les adaptacions i a totes les altres activitats relacionades amb la paraula que he pogut practicar al llarg dels últims 25 anys, he anat aprenent l'ofici i, com aquell qui no vol, he escrit i publicat uns quants llibres, he conegut molta gent i molts pobles del País Valencià, i he tingut la sort de viure experiències personals que mai no hauria viscut si no escrivia.

De fet, podria passar hores contant anècdotes relacionades amb *L'últim roder*: des de la gestació de la història, en l'última pàgina del brevíssim diari *Notícies al Dia*, que vaig compartir amb l'inoblidable **Josep Vicent Marqués**, a les hores que passarem el meu amic

PASSA A LA PÀGINA 2

25 llibres ▶ Entre ells estan els més venuts: *Els Borja. Família i mite*, llibre de gran format que va significar un salt qualitatiu; *Diccionari valencià*, *Tirant lo Blanc*, *No sigues bajoca!*, *L'escarabat d'or*, *Gràcies per la propina* o *Mor una vida es trenca un amor*; llibres de la col·lecció L'Eclectica (*Maigret i el ministre*, *El Mut de la Campana* o *Dones*); traduccions (*El professor*, *Istanbul* o *Tot el que tinc, ho duc al damunt*); de teatre (*Besos* o *Ací no paga ni Déu!*); per als joves, *Diari d'un jove maniàtic*, *Cartes d'hivern*, *L'infern de Marta* o *La nit que Wendy...*; autors internacionals (*El rellotge mecànic*, *Misteris, S. L.*, *Àlex i Cia. i detectius*) o de teatre infantil (*Joan, al Cendros*).

Aniversari

VE DE LA PÀGINA 1

Enric Solbes i jo pensant quines il·lustracions serien més convenientes per complementar les aventures d'Eugeni *el Frare*; des de persones de respecte que m'han assegurat que Eugeni era de la seua família, a professores entusiastes que m'han demanat, per favor, que els explique la situació exacta de la tomba on descansa eternament l'últim roder reconegut de la Ribera, perquè els seus alumnes volien anar a visitar-la: una satisfacció difícil de descriure amb paraules, perquè és molt gratificant que els lectors donen vida pròpia a un personatge de ficció que va nàixer dels meus estudis sobre el bandolerisme, quan em documentava per a escriure *Aldebaran*, una visió personal del segle XIX a la Ribera del Xúquer que, per a moltes persones, és la meua millor novel·la.

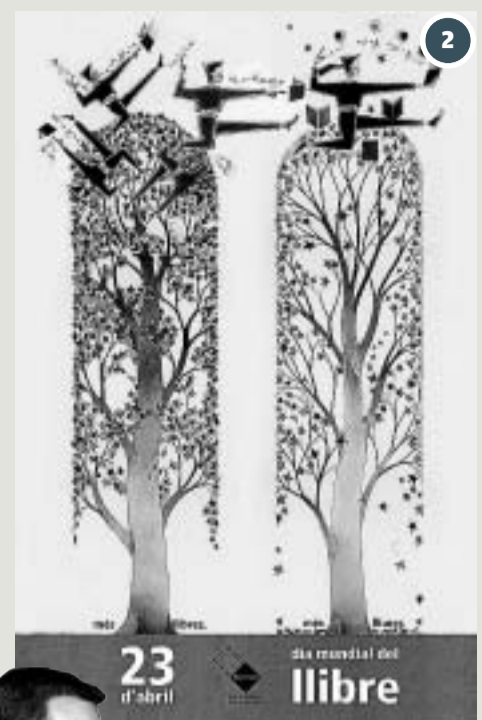
L'últim roder, un llibre d'aprenentatge i aventures, escrit amb més bona voluntat que perícia, m'ha donat, en efecte, moltes satisfaccions i m'ha permés creure que he fet alguna cosa de profit en aquesta vida, perquè el número dos de la col·lecció *Els nostres autors* va obrir una porta per on moltes persones entraren a la normalitat cultural i literària del País Valencià, on encara es mantenen, i que siga per molts anys. Les xifres actuals de publicacions de Bromera ho confirmen: quasi quaranta col·leccions, més de mil dos-cents llibres publicats i unes vendes que s'acosten als set milions d'exemplars. Una realitat difícil d'imaginar fa un quart de segle.

Però un detall que s'oblida sovint quan parlem d'aquest miracle, d'aquesta realitat, és que darrere de la gent que escriu, que dibuixa, que fa llibres, que els compra i que els estima, hi ha una empresa valenciana tan sòlida i tan universal com ho puga ser qualsevol altra. La imatge de la marca, que devem a l'enyorat Enric Solbes, s'ha reconegut com un dels motors de Bromera, i això és ja indiscutible. Però, a més, és molt important recordar que sense **Josep Gregori** i les persones amb qui s'ha sabut aliar per iniciar primer i, sobretot, per a consolidar l'aventura de Bromera, ni podríem celebrar aquest aniversari, ni les escoles valencianes tindrien a l'abast uns materials didàctics innovadors i atractius, ni la Fundació Bromera hauria promogut campanyes tan importants com la de *Llegir en valencià*, on també està implicat el diari *Levante-EMV*, ni els Premis Ciutat d'Alzira haurien donat al món tants llibres imprescindibles per a preservar el nostre passat, entendre el nostre present i aju-

IMATGES PER AL RECORD

1 Presentació de *Diari d'un jove maniàtic* en 1988. **2** Un dels primers cartells que va fer Enric Solbes per al Mes del Llibre (2004). **3** Presentació dels guanyadors dels Premis Lliteraris Ciutat d'Alzira en 1996. **4** Primer exemplar de la revista de l'editorial, *L'Illa*. **5** Joan Carles Girbés, Josep Antoni Fluixà i Manuel Vázquez Montalbán.

dar-nos a somiar en un futur més digne, més semblant al futur que volíem construir fa vint-i-cinc anys.

Vivim immersos en una època fosca i desorientada, en un present inestable que ens aigura un futur encara més lleig, com saben molt bé tots els treballadors i la majoria d'empresaris honorats. Hi ha editorials històriques i amb pres-

tigi que no han pogut suportar la pressió dels mercats culturals i que ja formen part de grans grups multinacionals que no les deixen ser com eren; però Bromera, gràcies a la fusta empresarial, al caràcter i a la constància de Josep Gregori i de les persones que col·laboren amb ell, ha sabut navegar en les aigües inhòspites de la crisi, ha superat els embats dels grans grups mediàtics i és encara independent i, per tant, lliure.

Sé que tot això té poc a veure amb la literatura, però ho havia de dir perquè els escriptors valencians tenim tan poques oportunitats de dir, públicament, la nostra als lectors que ens justifiquen que, sempre que podem, estem obligats a parlar o a escriure com si cada paraula fóra l'última, com si cada pa-

L'aportació més gran de Bromera és que ens permet intentar comprendre el món i tractar d'explicar-lo amb les paraules d'una llengua estimada que, ara, agonitza sense remei

Convé que deixem clar al futur que encara estimem aquesta llengua. L'editorial és una de les maneres d'assegurar-nos que aquesta llavor germinarà en terra fèrtil

gina que oferim al nostre públic fóra una làpida amb el nostre epitafi, que tots podran llegir quan visiten la nostra tomba, tant si és per a portar-nos flors com si és per a escopir-nos.

De fet, l'aportació més gran de Bromera és que ens permet intentar comprendre el món i tractar d'explicar-lo amb les paraules d'una llengua que va ser melodiosa, bella i estimada però que, ara, agonitza sense remei, ofegada tant per la indiferència dels mateixos parlants, que ja no semblen estimar-la com a pròpia, com per la pressió d'algunes altres llengües molt més poderoses, molt més prestigiades: amb més pressupost, en definitiva.

No és cap tragèdia: de llengües, com d'éssers vius, n'agonitzen cada dia. Però la mort d'una llengua tan vella com la nostra, tan diversa, tan rica en matisos que, a pesar dels entrebancs, les dificultats i les derrotes, li han permés adaptar-se a totes les èpoques sense perdre la dignitat ni la bellesa, sempre resultarà un episodi trist per a les persones sensibles. Per això convé que els qui, per sort o per desgràcia, som testimonis de la degeneració de la llengua que mamàrem, deixem clar al futur que encara l'estimem; i Bromera és una de les millors maneres d'assegurar-nos que aquesta llavor de futur germinarà en terra fèrtil.

**Escriptor i autor de L'últim roder, primera novel·la publicada per l'editorial l'any 1986. Entre les seues novel·les més conegudes cal destacar Anàdia, la ciutat submergida; Manuscrit de Mossén Gerra; Les potències de l'ànima, i Vent d'Almansa. També és autor del recull Rondalles valencianes, il·lustrat pel desaparegut Enric Solbes.*

Il·lustració del llibre de «Tirant lo Blanch», de Josep Palomero i Manolo Boix.

